

Megszólítások a közösségi oldalak társalgásaiban¹

1. Az internet használatának általánossá válásával számos új kommunikációs szintér, megszólalási forma, műfaj jött létre, amelyek a nyelvi kapcsolatteremtésnek is új, az adott közegre, illetve azon belül is az egyes műfajokra érvényes szabályait alakították ki. A hálózott, multimédiás, interaktív közléshelyzetekben a korábbiakhoz képest jelentősen megváltoznak a beszélő, a címzett, a hallgatóság, a csatorna, a téma és az elrendezés közötti kapcsolatok (vö. Labov 1979: 366); és az újszerű beszédesemények újszerű nyelvi megoldásokat is előhívnak.

Az ünnepelt már 2004-ben (H. Varga 2004) részletes tanulmányban tekintette át az új kommunikációs formák sajátosságait, külön kitérve azok meghatározó nyelvi jellemzőire, érintve a megszólítások használatának kérdését is. Köszöntő írásomban ehhez a munkához kapcsolódva az azóta is formálódó és a web 2.0 térnyerése révén részben átalakult kommunikációs módok, elsősorban a közösségi oldalak, azon belül is a Facebook működésének tekintetében igyekszem bemutatni a megszólítási formák használatának módozatait és funkcióit.

Tanulmányom célja rámutatni, hogy a közösségi oldalak párbeszédeiben mennyire meghatározó a megszólítások használata, milyen változatos szerepeket tölthetnek be, és milyen különböző funkcióik lehetnek a társas viszonyok alakításában. A jelenség bemutatása során strukturálatlan megfigyelésből származó adatokon kívül két prototipikusnak tartott, hosszabb társalgás elemzésére építék.

2. A megszólítás, azaz a közlés címzettjének nyelvi elemekkel való jelölése (nominális, pronominális formákkal, inflexiós morfémákkal) olyan eszköz, amely más nyelvi lehetőségeknél közvetlenebbül jelzi az érintkező felek viszonyát, hozzájárulva a társas valóság megalkotásához. A beszédpartner megjelölésének 2. vagy 3. személyű formája, azaz a tegezés és a magázás/nemtegezés kettőssége a közlésfolyamatban folyamatosan és szinte elengedhetetlenül jelzi a társas viszonyok minőségét.

A közvetlen megszólításoknak, azaz a vokatívuszi elemeknek több összefonódó funkciójuk van: egyrészt odafordulásra készítetnek, figyelemkezdeményező szerepűek, másrészt egyértelműen kijelölik, azonosítják a címzettet, harmadrészt hozzájárulnak a társas kapcsolatok fenntartásához és megerősítéséhez is (Leech 1999). A megszólítások társas deixisként értelmezhetők, amelyek használata révén a társas viszonyok formálhatók, érzékenyen szabályozhatók (Levinson 1983). A megszólítások használatának gazdag érzelm kifejező lehetőségei vannak, hatékonyan vesznek részt az érzelmi közelítés és távolítás műveleteiben.

3. A *web 2.0* megjelenésével az internetes kommunikációban népszerűvé váltak az ún. közösségi oldalak, az objektumközpontú megközelítés helyett a személycentrikus hálózatot hozva létre (vö. Veszelszki 2014). A közösségi oldalak abban a tekintetben is megváltoztatták a hálózott kommunikáció világát, hogy a korábbi, sokszor fiktív, virtuális identitások,

¹ A tanulmány a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

nickneveken fórumozó és csetelő felhasználók mellett megnőtt a szerepe az azonosítható szereplőknek, az offline identitásokkal összekapcsolódó, azokkal kölcsönös dinamizmusban alakuló online identitásoknak (vö. Fehér 2014: 140–141).

A web 2.0 interaktív jellege, a közösségi oldalak személycentrikussága, a folyamatos online elérhetőség mind olyan kommunikációs tényezők, amelyek nagymértékben hatással vannak a kommunikációs partnerekkel való viszony nyelvi alakítására, így a megszólításhasználatra is. Mivel a nemzetközi helyzethez hasonlóan az elmúlt néhány évben a Facebook a leginkább használt közösségi tér a magyar internetezők világában is (http://www.kutatocentrum.hu/images/gallery/tantar_30_hun.pdf), dolgozatomban néhány, ezen az oldalon nyilvánosan elérhető társalgás és társalgásrészlet elemzése révén törekszem a megszólításhasználat főbb sajátosságainak bemutatására, a diskurzus perspektívájából (de Oliveira 2013: 305).

A közösségi oldalak társalgásai, azaz például a Facebook-bejegyzések és a rájuk érkező válaszok, kommentek késleltetett, változó interaktivitású diskurzusokként értelmezhetők (vö. Bódi 2010), amelyek írásbeliségük és a párbeszéd késleltetettsége ellenére a prototipikus társalgások megoldásaival is élnek, és meghatározó szerep jut bennük a nyelvi tevékenység interaktív, azaz a kapcsolat megteremtésére és fenntartására szolgáló funkciójának (vö. Brown–Yule 1983: 1–4).

A közösségi oldalakon szerveződő beszélgetések a nyilvánosság foka szerint sajátos helyzeteket teremtenek. A szociolingvisztikában hagyományosan a nyelvhasználati színtereknek a nyilvánosság foka szerint négy fő fokozatát: az intim, a személyes, a társadalmi és a közéleti típusát szokták elkülöníteni (vö. Kiss 1995: 69), a közösségi oldalak kommunikációs helyzete azonban átrendezi, átértékeli ezt a skálát. A más színtereken zajló kommunikációhoz viszonyítva különbségeket teremt az, hogy a közlések széleskörű elérhetősége révén a személyesnek szánt kommunikáció is válhat társadalmi szerepűvé, illetve az is, hogy ebben a közegben a megnyilatkozó kevésbé érzékeli a nyilvánosság fokának a nyelvi kidolgozottságra ható kényszerítő erejét, s ezáltal a nyilvánosnak, közéletinek szánt megnyilatkozások is eltolódhatnak a személyesebb stílus felé. Ezek a tényezők járulnak hozzá ahhoz, hogy a közösségi oldalak közléslehetőségei, nyelvi, stilisztikai megoldásai informálisabbnak tűnnek a hagyományosabb közléshelyzetekben megvalósulóknál.

4. A közösségi oldalak társalgásaiban diskurzusba kerülhetnek egymást az interneten kívüli színhelyekről ismerő, ott is kapcsolatot tartó, csak az interneten érintkező és egymás számára az adott társalgásig teljesen idegen beszédpартnerek is. A helyzet összetettségét jelzi az is, hogy akár egy-egy társalgáson belül is előfordulhat mindháromféle diád. Kommunikációs jellemzőik tekintetében és a megszólításhasználatban is egyértelműen elkülönülnek azonban a személyes oldalak tipikusan személyes ismeretségre épülő társalgásai, és a tematikus Facebook-csoportok sokszor ismeretlenek között zajló, a fórumszövegek diskurzusaira emlékeztető párbeszédei.

A Facebook technikai lehetőségeiből adódóan a tagelés, azaz egyes személyek megjelölése hozzájárul a párbeszéd szerveződéséhez, a tag, azaz a teljes névnek hipertextként a személyes Facebook-oldalra vezető szerepe átveszi egyes megszólítástípusok funkcióját is. A tagek használata azonban nem kötődik kizárólag a társalgások szervezéséhez, a feltöltött képeken

szereplőket is tipikusan ennek az eszköznek a segítségével teszik azonosíthatóvá, azaz ezekben az esetekben a tag nem megszólító, hanem személyemlítő szerepű.

A társalgásokban tipikusan két különböző vokatívuszi funkciót tölthetnek be a tagek. Egyrészt a többrésztvevős, akár több irányba ágazó társalgásokban adresszatív, a közlés címzettjét azonosító szerepük van, illetve a többi olvasónak is segítenek annak felismerésében, hogy melyik fordulóhoz csatlakozva kapcsolódik a hozzászólás a társalgáshoz. Az adresszálásnak ez a művelete hasonló a csetek társalgási jellemzőihez (Érsok 2007: 92), azzal a meghatározó különbséggel, hogy a közösségi oldalakon a megjelölés nem beceneven történik, hanem egy személyes profilhoz kötődve, általában egy reális személyhez kapcsolódó teljes néven. A tagelés másik funkciója, hogy egy korábban a társalgásban részt nem vevő partner figyelmét irányítsa rá valamilyen tartalomra, bejegyzésre, hozzászólásra. A figyelem felkeltésének technikai lehetőségét az teremti meg, hogy a felhasználók észlelik, ha valahol a nevük tag használatával kerül említésre. Ezek a konatív szerepű elemek a vokatívusz egyik legtipikusabb figyelemkezdeményező szerepét valósítják meg, és igen gyakran önmagukban állnak, illetve tipikusan egyéb figyelemirányító közlésekkel egészülnek ki (pl.: *figyelj csak; figyuzz; látod ezt? na? mit szólsz?*).

4.1. A személyes Facebook-oldalakra kialakuló társalgásokban a bizalmas viszonylatokra jellemző megszólítások teljes repertoárja megtalálható. A keresztnévi, becézett keresztnévi, becenevi, birtokos személyjeles formák sokasága mellett tipikus kedveskedő, becéző megszólító formulák is szerepelnek (*csillagom, édesem, kedves, kedvesem, babám, tündérem*).

Ezekben a személyes viszonylatokban a megszólítások gyakran válnak a tréfálgató, játékos kommunikáció eszközévé is. Például egy régies megszólítási mód az egyik komponense a következő megnyilatkozásnak, amelyet egy felhasználónak a személyes oldalán a munkahelyéről posztolt a képéhez kommentelt egy ismerőse: *Oszt migyen-e a munka, Ténsasszony?* A megszólítás a rövid megjegyzés archaikus-népies stílusimitációjába épül, és azáltal válik humorossá, játékosná, hogy az internetes kommunikációba nyilvánvalóan nem illeszkedő forgatókönyvet hoz működésbe.

A megszólításoknak a személyes ismeretségre épülő kapcsolatok révén, a felhasználók személyes oldalain szerveződő társalgásokban betöltött szerepeinek illusztrálására egy olyan diskurzust választottam, amelyben egy örömhírt, egy kitüntetés elnyerésének hírért osztja meg a felhasználó, majd azt az ismerőseinek, gratuláló, érdeklődő hozzászólásai és az azokra való reakciók követik.² A gratuláció beszédaktusának érzelemkifejező szerepe miatt ez egy olyan bejegyzéstípusnak számít, amelyhez kapcsolódva feltűnő a vokatívuszi elemek gyakorisága.

Az összesen 105 hozzászólást tartalmazó társalgás egy olyan bejegyzéssel indul, amely a posztoló fotóját tartalmazza, amelyen egy ünnepélyes alkalommal valamilyen díjat vesz át, és a képet a *Köszí, Évi!* megjegyzés kíséri. A közléshelyzet és a megszólítások viszonyát tekintve már a nyitó bejegyzés is sajátos, ugyanis a kommentekből sem derül ki, hogy ki a vokatívusz megszólítottja, milyen kapcsolatba hozható a képpel, illetve az azon ábrázolt eseménnyel; miközben – mivel egy örömteli alkalomról készült, jól sikerült kép nyilvános, ismerősök és

² Mivel egy bárki által látható, de mégis személyes oldalról származó bejegyzésről van szó, a személyiségi jogok védelme érdekében az elérhetőségét nem teszem nyilvánossá.

akár ismeretlenek által is látható megosztásáról van szó – a bejegyzés nyilvánvalóan nemcsak neki szól, hanem jóval szélesebb hallgatóságot céloz meg.

A 105 hozzászólásból egy négyszer ismétlődik, így valójában 102 önálló forduló szerepel, amelyből 46 önálló gratuláció, 37 köszönetmondás a posztolótól. A bejegyzés írója csak néhány reakciót hagy megválaszolatlanul, illetve az első hozzászólások után még több személyhez forduló köszönetet sűrít egy hozzászólásba. A megszólítások gyakoriságát mutatja, hogy a társalgás egészében összesen 53 direkt vokatívuszi forma szerepel.

A gratuláció mint expresszívum érzelmileg telített beszédaktus, a mellette megjelenő vokatívuszok a személyességet fokozó, érzelmkifejező elemek. A 46 önálló hozzászólás közül 3 nem nyelvi, hanem vizuális, emotikonok és gifek révén történő érzelmenyilvánítás. Egy esetben a kicsinyítőképzős, birtokos személyjeles vokatívusz (*Gabikám*) egy szívemotikonnal kísérve önálló érzelmkifejezőként szerepel, megmutatva, hogy a megszólítás önmagában is képes expresszívumként érvényesülni. A gratuláló megnyilvánulások mellett ezen túl 14 esetben, azaz a megnyilatkozások mintegy egyharmadában szerepel megszólítás, jelezve a vokatívusznak az expresszívumokkal való tipikus együttjárását. 8 esetben a keresztnév egyszerű becézett alakja (*Gabi*), egyszer egy emfaticus nyújtást jelző változata (*Gabiiii*), egy kicsinyítő képzős forma (*Gabika*), egy esetben ennek birtokos változata (*Gabikám*), két általános becéző, kedveskedő megszólítás (*drága, drágám*), egy esetben pedig a keresztnévi megszólítás, általános kedveskedő elemmel kiegészülve (*Gabi, életem*). Ezek a megszólítások többségében (12) a megnyilatkozást záró pozícióban szerepeltek (pl. *Gratulálok, Gabi!*), de éppen a két nyomatékosan érzelmkifejező megoldás, azaz a hangzónyújtásos és a megszólításhalmozó forma szerepel a közlést megnyitó pozícióban. Ez a megoszlás egy olyan hipotézist előlegezhet meg, mely szerint a gratuláló formulákat személyesebbé teszik a záró vokatívuszok, az erőteljesebb érzelmenyilvánítást kifejező megszólítások azonban sokszor a közlést megnyitó pozícióba kerülnek.

Néhány hozzászólóval a gratuláció-köszönet szomszédsági páron túlmutató társalgás alakul ki: az egyik ilyen helyzetben a korábbi keresztnévi megszólítást egy bizalmas nominális forma egészíti ki (*Gabi, lelke*), két esetben pedig tag-elés hívja fel a posztoló figyelmét arra, hogy még folytatódik a társalgás, még közlendője van a hozzászólónak.

A köszönetmondó megnyilvánulásokban még nagyobb arányban fordulnak elő megszólítások, részben a felhasználó egyéni stílusának, személyességre, odafordulásra törekvő nyelvi megoldásaiból adódóan. A posztoló 41 hozzászólásában 39 megszólítás szerepel, ugyanis a gratulálókat egyénileg megszólítva mond köszönetet. Ezekből a köszönetet nyomatékosító, a személyes hangvételt erősítő vokatívuszokból 14 jelzős megoldás, amelyek 1 kivételével nyitó pozícióban állnak, 8 *kedves* és 6 *drága* előfordulással (*Kedves Nelli, Drága Saci*), a keresztnévek, becézett keresztnévek mellett néhány esetben a fokozottan bizalmas viszonyt jelezve (*tündérem, Nyicuska*). A jelző nélküli formák is gyakrabban szerepelnek kezdő pozícióban, mint a gratulációkat kísérve, ezek ebben a társalgásban tipikusan birtokos személyjeles (*Erikám, életem*), illetve becézett keresztnévi formák (*Zsuzsó*). Három esetben a megnyilatkozás közepén (*Sok puszi, Kriszti, köszönöm szépen!*), 14 esetben pedig a megnyilatkozást zárva áll a vokatívusz. A záró vokatívusz soha nem jelzős, csak 1 esetben birtokos személyjeles, tipikusan keresztnévi, becézett keresztnévi megoldás, illetve 1 esetben

szerepre utaló forma (*tanár úr*). Ezek az arányok is erősítik azt a hipotézist, hogy az érzelmkifejezés nyomatékosításában a megnyilatkozáskezdő pozíciónak van erőteljesebb szerepe.

A személyes oldalakon, főként személyes ismerősök között szerveződő társalgásokban általában a fennálló viszonylatra a hálózathasználton kívüli helyzetekben is jellemző megszólításmódok szerepelnek, megtartva a tegező vagy nemtegező jelleget is. Ezekben a társalgásokban ezért a nem hivatalos megszólítási eszközkészlet teljessége megtalálható, és egyértelműen kimutatható a bizalmas kapcsolatokra jellemző megszólítási változatosság is. A kommunikációs helyzetet tekintve azonban – mivel a személyes közlések ellenére nyilvánosan is olvasható, mások által is látható nyelvi megoldásokról van szó – a személyes oldalakon használt megszólítási formáknak nem csak viszonysszervező, viszonylatalakító szerepük van, hanem viszonyepezentáló funkciójuk is.

4.2. A személyes Facebook-profilokon kívül a legkülönbözőbb intézményeknek, cégeknek, közösségeknek is van oldaluk, sőt a hírek, hírportálok követése, olvasása is gyakran a közösségi oldal felülete révén történik, másrészt kifejezetten a Facebook révén szerveződő csoportok is működnek, amelyek szinte bármilyen közös kapcsolódási pont, cél, érdeklődési terület alapján létrejöhetnek. A nem személyes oldalak kommentsorozatai révén létrejövő társalgások sok tekintetben hasonlítanak a fórumok párbeszédeihez, az egyik legmeghatározóbb különbség, hogy a résztvevők nem fiktív felhasználói neveken, hanem a saját személyes oldalukra vezető módon, felismerhető, azonosítható identitásokként vesznek részt a társalgásokban. Az azonosítható szereplők, az offline, valós identitásokhoz kapcsolódó megszólalók jelenléte pedig meghatározó hatással van a megszólítások használatára is.

A közösségi oldalak társalgásai sajátos informális érintkezési formák érvényesülését mutatják. Hasonlóan az utcai kommunikációhoz ezekben a diskurzusokban a tegezés prototipikus formaként értelmezhető, és bár önmagában nem fejez ki bizalmasságot (Hámori 2012: 238), mégis hozzájárul a személyességet hangsúlyozó kapcsolattartási stílus kidolgozásához. A nominális megszólítási formák nélkül használt, elsősorban életkori alapú tegezéstől azonban annyiban el is tér, hogy míg az offline terek általános tegeződése a nominális megszólítások hiányát mutatja, az közösségi kommunikáció felületein a tegeződést még ismeretlenek közötti társalgásokban is számos kedveskedő, játékos, sértő megszólítási forma egészítheti ki. A tegeződés sokféle nominális megszólítással való együttes előfordulása a közösségi oldalakon hozzájárul ahhoz, hogy míg az utcai általános tegeződés a személytelen életkori szolidaritás dimenziójában értelmezhető, addig az internetes társalgások általános tegeződése a személyesség nyelvi kidolgozásának is a részévé válhat (vö. Hámori 2012: 245–248).

Az akár ismeretlen személyeket is párbeszédbe szervező bejegyzésekben és hozzászólásokban szerepet kapnak a nagyobb közösséget, a felhasználók különböző csoportjait megszólító vokatívuszok. A csoporthoz szóló megszólítások egyik csoportját az általános, a hétköznapi kommunikációban általában bizalmas helyzetekben használt megszólítások jelentik: *gyerekek, emberek, skacok, kedvesek, mindnyájan*. A társalgást kezdeményező szerepben a csoportok megszólításai egyrészt általános az írásbeli megszólításokra jellemző jelzőkkel bővülnek (pl. *Kedves Mindenki!*), másrészt inkább a szóbeliségre jellemző

köszönőformulákkal is kiegészülhetnek (pl. *Sziasztok, nép!*). A társalgás témájához, résztvevőihez igazodva a megszólítás kifejtetté is válhat: *Hát, kedves tizenévesek, meg mindenki, akinek nem nőtt be a feje lágya!*

A megszólítások speciális funkciója az aposztrofikus (Tátrai 2008: 121), amelyben a beszélő nem a beszédpartnerhez, hanem egy harmadik személyhez intézi szavait. Az internetes társalgásokban az aposztrofé megvalósulásának egy sajátos, de igen gyakran tűnő esete, amikor a hozzászóló nem a társalgás résztvevőihez, hanem egy, az eredeti posztban, hírben megjelenített személyhez, szereplőhöz intézi a mondandóját. Az internetes tartalmak általános elérhetősége miatt ezekben az esetekben a megszólítotthoz is eljut a hozzászólás, de a cél elsősorban az érzelmileg telített véleménymegjelenítés. Ennek példája lehet, amikor a 444. hu hírportál egy politikai vagy nyilatkozatának hiányosságáról ³tudósító híret egy olyan megjegyzéssel osztja meg a saját Facebook-oldalán, amely a nyelvjárásiasságot, élőbeszédszerűséget imitáló megnyilatkozással, a vokatívusz ismétlésével a politikus közvetlen megszólításának lehetőségét imitálja: *János, János, hát miből alakult át az a erdőszerkezet?*

A részben ismeretlenek, részben ismerősök, részben egymást az online térből ismerők között formlódó társalgások megszólítási lehetőségeinek illusztrálására egy történetmesélésre szerveződő, azonosítható törzstársalgókkal is rendelkező csoport, a *Pesten hallottam* egy posztjára érkező hozzászólások vokatívuszainak elemzését választottam⁴. A kiválasztott társalgás intenzív, számos érzelmileg telített kommentet is tartalmaz, és ebből adódóan a megszólítások funkcióinak elég széles repertoárját mutatja fel.

A társalgást indító bejegyzésben is szerepel, egy mindenkit megszólító, ezáltal a vélemények kifejtésére buzdító vokatívuszi elem:

- (1) Kirak egy roma srác egy posztot, amiben az elhunyt öccséről szeretne megtudni, amit lehet, és a sok intelligens mintapolgár a helyesírását és az öccse múltját használja fel arra, hogy hiteltelenítse. Ennek mi értelme van *emberek?*

A bejegyzésre 2018. március 10-ig 224 hozzászólás érkezett, amelyek közül 40-ben szerepelt a társalgás követhetőségét biztosító, a hozzászólás címzettjét kijelölő tag, és 24-ben más társalgásszervező megszólítás. A megszólítások nagyobb része keresztnévi, illetve becézett keresztnévi elem, csak néhány esetben szerepel, kifejezetten sértő szándékkal más, nominális minősítő forma.

A keresztnéven szólításnak különböző szerepei azonosíthatók a párbeszédben. Az első néhány hozzászólás után szerepel a csoport egyik törzstagjának kommentje, amelyet egy olyan párbeszéd-részlet, szomszédsági pár követ, amelynek egymást tükröző nyelvi megoldásai is jelzik, hogy a fatikus szerep kerül középpontba, játékos kommunikációt hozva létre, és megmutatva azt is, hogy a partnerek már ismerik egymást a közösségi oldalak világából:

³ https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1819119134816503&id=490030231058740

⁴ <https://m.facebook.com/groups/154246568031113?view=permalink&id=1584434125012343>. A társalgás egésze elérhető a Facebookon, mivel nyilvános csoportról van szó, de az elemzésre kiemelt szövegrészekből kihagytam a teljes személyneveket.

- (2) – *Márk*, hogy te mindenhol ott vagy...
– *Regina*, hogy te sehol nem jelzed, hogy mindenhol ott vagyok.,,

A keresztnévi megszólítások általában a másakra figyelő, odaforduló attitűd megerősítését szolgálják:

- (3) – Ez a Pestem hallottam csoport. Mit vársz?
– Őszinte leszek, *Dávid*. Nem ezt.

A becézett keresztnévek használata szinte minden esetben érzelmi többletet hordoz, ebben a társalgásban is csupán egy rövidített névforma (*Teo*) fordul elő semleges helyzetben, egy sokat hozzászóló törzstag megszólítására. A becézett nevek használatának közeledést jelző szerepe egy esetben metapragmatikai reflexiók által jelölve is megmutatkozik ebben a társalgásban. A beceneven való szólításra való kölcsönös felhívás után ugyanis a társalgás hangneme egyre személyesebbé válik, a személyes megismerkedés irányába mutat:

- (4) – Maradjunk a Szilvinél, kérlek. Köszönöm☺ Igazad van... javítom ;-)
– *Kedves Csaba* ☺ nem szükséges, de legközelebb inkább csak Szilvit írnék ☺
– Csabi ☺ ha kérhetem ☺
(...)
– *Csabi*, csak egy privát jellegű kérdés. A Profilképen Te vagy?! 😬 (Tudom, hogy hülye kérdés, de csevegtem már nyúllal, macskával, kutyával, anime harcossal) ☺
– Igen ☺
– Elismerésem! Gratulálok! Nem semmi! Na Veled sem szkanderoznék 😊

A társalgásban szerepel egy erősen rasszista megjegyzés, amely után 2 különböző hozzászóló részéről is durva, sértő megszólítás egészíti ki az indulatos reakciót (*hülyegyerek, te szerencsétlen*), illetve egy durván bántó megnyilatkozást, egy kicsinyítő képzős keresztnévi megszólítás zár, a stílus lekezelő jellegét erősítve (*Anyád tudja, hogy kutyát szült, Marcika?*).

Egy higgadt ellenvéleményt kifejtő, idősebb nő hozzászólásai önöző formájúak (*Tegye a szívére a kezét: ön szerint mi a hitelesebb?*), és bár keresztnéven is szólítja a fiatalabb férfi posztolót (*Nézze, István*) az általános tegeződés légkörében a hideg és merev kapcsolatformálást segíti elő. A poszt elindítója válaszaiban következetesen teljes keresztnéven szólítja az önöző beszédpartnert, de kikerüli a kapcsolattartás tegező vagy nemtegező módjára utaló nyelvi megoldásokat.

Egyetlen társalgás is számos különböző megszólítási helyzetet, szerepet sorakoztat fel tehát, a beszédpartnerre utaló nyelvi formák érzékenyen alakítják és jelenítik is meg egyszerre a különböző társas viszonyokat.

5. A közösségi oldalak társalgásaiban az interaktív jelleg hangsúlyossága, a tartalmak személyességének fontossága miatt a megszólításoknak lényeges társalgásszervező szerepei vannak. A személyes és közösségi tartalmak, hírek megosztása után kibontakozó párbeszédekben egyaránt nagy számban vannak jelen a vokatívuszok, és bár elsődlegesen a

bizalmas formák változatai kapnak szerepet, a hivatalos megszólítások repertoárja is hozzájárul a személyközi viszonyok alakításához és megjelenítéséhez. A közösségi oldalak megszólításbeli gazdagsága mintegy ellenpontot jelent az utcán, hétköznapi helyzetekben érvényesülő megszólításkerülő attitűddel szemben (Domonkosi 2017: 295), hozzájárulva a közösségi oldalak személyes hangnemének megteremtéséhez.

Irodalom

- Bódi Zoltán 2010. A blogok nyelvészeti aspektusai. E-nyelv Magazin 3.
<http://e-nyelvmagazin.hu/2010/09/10/a-blogok-nyelvezeti-aspektusai/>
- Domonkosi Ágnes 2017. A nyelvi kapcsolattartás alapformái. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) *A magyar nyelv jelene és jövője*. Gondolat Kiadó. Budapest. 279–298.
- Érsok Nikoletta Ágnes 2007. *Az internetes kommunikáció műfajai: Különös tekintettel az interaktív magánéleti műfajokra*. Doktori disszertáció. ELTE. Budapest.
- Fehér Katalin 2014. Milyen stratégiák mentén épül fel a digitális identitás? Feltáró kutatási szakasz: a munkavállalás előtt álló egyetemisták. *Médiakutató* 139–154.
http://www.mediakutato.hu/cikk/2014_02_nyar/11_digitalis_identitas.pdf
- Gróf Annamária 2012. A magyar nyelv érzelmkifejező rendszere interkulturális aspektusból. A gratuláció szociopragmatikai vizsgálata. Doktori disszertáció. ELTE. Budapest.
<http://doktori.btk.elte.hu/lingv/grofannamaria/diss.pdf>
- Hámori Ágnes 2012. „Tudunk mi normális hangnemben is társalogni”. *Stílus, személyesség és egyezkedés az internetes fórumokon folyó társalgásban*. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *A stílus szociokulturális tényezői. Kognitív stilisztikai tanulmányok*. ELTE. Budapest. 223–261.
- Kiss Jenő 1995. *Nyelvhasználat és társadalom. Szociolingvisztikai alapfogalmak*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Labov, William 1979. A nyelv vizsgálata társadalmi összefüggésben. In: Pléh Csaba–Terestyéni Tamás (szerk.): *Beszédaktus, kommunikáció, interakció*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont. Budapest. 365–398.
- Leech, Geoffrey 1999. The distribution and function of vocatives in American and British English conversation. In: Hasselgård, Hilde – Oksefjell, Signe (eds.): *Out of Corpora: Studies in Humour of Stig Johansson*. Rodopi. Amsterdam. 107–118.
- Levinson, Stephen 1983. *Pragmatics*. Cambridge University Press. Cambridge.
- de Oliveira, Sandi Michele 2013. In: Herring, Susan C. – Stein, Dieter – Virtanen, Tuija (eds.) *Pragmatics of computer-mediated communication*. Walter de Gruyter. Bonn. 291–313.
- Tátrai Szilárd 2008. Aposztrofé In: Szathmári István (főszerk.): *Alakzatlexikon. A retorikai és stilisztikai alakzatok kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó. Budapest. 121–124.
- H. Varga Gyula 2004. A negyedik médium kommunikációja. In: H. Varga Gyula (szerk.): *Kommunikáció és nyelvhasználat*. Líceum Kiadó. Eger, 103–130.
- Veszelszki Ágnes 2014. Közösségi oldalak nyelvi perspektívából. Facebook, Twitter & Co. In: Magyarai Sára – Bartha Krisztina (szerk.): *A nyelv közösségi perspektívája*. Erdélyi Múzeum Egyesület – Partium Kiadó. Kolozsvár – Nagyvárad. 50–64.